

MONTESSORI EĞİTİMİ ALAN VE ALMAYAN ANAOKULU ÖĞRENCİLERİNİN SOSYAL BECERİLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

Sezai KOÇYİĞİT*
Gökhan KAYILI**

ÖZET

Bu araştırma, Montessori yöntemi ile eğitim alan ve normal müfredat ile eğitim alan anaokulu çocuklarının sosyal becerilerini karşılaştırmaya yönelik olarak gerçekleştirilmiştir. Bu araştırmanın katılımcıları, 2007–2008 yıllarında Selçuk Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi İhsan Doğramacı Uygulama Anaokulunda eğitim gören 122 anaokulu öğrencisinden oluşmaktadır. Veri toplama aracı olarak Merrell (1994) tarafından geliştirilen "Anasınıfı ve Anaokulu Davranış Ölçeği" kullanılmıştır. Araştırma bulgularına göre, Montessori yöntemiyle eğitim alan anaokulu öğrencilerinin normal müfredata göre eğitim alan anasınıfı öğrencilerinden Sosyal İşbirliği, Sosyal Etkileşim ve Sosyal Bağımsızlık alt boyut puanlarında anlamlı düzeyde farklılık olduğu görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Montessori yöntemi, Sosyal beceriler

ABSTRACT

This study was conducted to compare the social abilities of kindergarden children who were educated through Montessori method and the mainstream children. The participants of this study are 122 kindergarden children in Selcuk University Vocational Education Faculty Ihsan Dogramaci Application Kindergarden in 2007 and 2008. Kindergarden Class and Kindergarden Behaviour Scale developed by Merrell (1994) was used as the data collection mean. It is seen that there is a considerable difference between children who were educated through Montessori method and the mainstream children in their Social Cooperation, Social Interaction and Social Independence points.

Keyword: Montessori method, Social skills.

GİRİŞ

Erken çocukluk dönemi eğitimcileri her zaman çocuğun sosyal gelişimine önem vermişlerdir. Araştırmacılara göre sosyal beceri; sosyal durumlarda sergilenen bir davranış biçimidir. Sosyal beceriler; bireyin akranlarıyla ilişkili becerilerini, akademik becerilerini, kendini kontrol etme becerilerini, uyum becerilerini ve atılganlık becerilerini içermektedir. Sosyal becerilerle ilgili en önemli beceri grubunun çocukların kişiler arası ilişkilerini destekleyen beceriler olduğu söylenebilir. Okul çağı çocuğun dil, gülümseme, göz kontağı, dinleme gibi basit iletişim becerilerine ve grupla çalışma imkânı için gruba girme, işbirliği ve yardımlaşma gibi giriş ve işbirliği davranışlarına sahip olması gerekmektedir. Son yıllarda yapılan araştırmalar 6 yaşına kadar çocukların belirli bir düzeyde sosyal becerileri edinemedikleri takdirde hayatları boyunca risk altında olma olasılığının yüksek olduğunu göstermektedir (Parker ve Asher, 1987; Cartledge ve Milburn, 1980; Hops, 1983; Cartledge ve Milburn, 1986; Worzby ve

* Arş. Gör., Selçuk Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi

** Arş. Gör., Selçuk Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi

O'Rourke, 1989; Katz ve McClellan, 1997; Merrell ve Gimpel, 1998). Uzmanlara (Yıldızbaş, 2007) göre, sosyal işbirliği davranışı prososyal davranışlardan biri olarak tanımlanmaktadır ve çocuğun içinde bulunduğu gruba uyum sağlaması ve birlikte çalışması için büyük önem taşır. Çocuğun sosyal uyumunu sağlayan bu davranış çocuğun öğrenmesi ve becerilerinin geliştirmesi için de gereklidir. Çünkü birlikte çalışma çocukların birbirlerinden etkilenmelerine farklı görüş, düşünce ve modellerle karşılaşmalarına olanak sağlar. Başkalarıyla işbirliği yapma becerisi, üst düzeyde sosyalleşmiş toplumlar için en gerekli becerilerden birisidir. İşbirliği yapan çocuk, özellikle grubun bir parçası olmayı öğrenir ve grup bağlılığı için gerekli davranışları gösterir. Sosyal etkileşim becerisi ise bireysel bilgiyi doğurmakta, geliştirmekte ve sonuç olarak, bu gelişme, toplum içinde başarılı fonksiyonel yetişkinlerin oluşumunu sağlamaktadır. Araştırmacılara göre okulöncesi eğitim kurumlarında çocuklar işbirliği yapma ve sosyal etkileşime girme becerilerini kazanma ve becerilerini geliştirme ihtiyacındadır (Hops, 1983). Bu açıklamalara göre sosyal becerilerin çocuğun hayatında büyük öneme sahip olduğu söylenebilir.

Bu bilgiler, çocuğun erken dönemde sosyal becerileri sağlıklı biçimde kazanmasının önemli olduğunu göstermektedir. Sosyal becerilerin gelişiminde etkin rol oynayan faktörler ise okulöncesi eğitim kurumları ve bu kurumlarda uygulanan programlardır.

Bugün dünyada alternatif eğitim yaklaşımlarıyla ilgili pek çok uygulamadan söz etmek mümkündür. Kuşkusuz bunlardan biride çağdaş yaklaşımlar arasında yer alan Montessori Yöntemidir. Modern eğitim anlayışını benimseyen Montessori Yöntemi; çocuklara araştırma, deneme, hata yapma ve hatalarını kendi kendilerine düzeltmeleri için fırsatlar sunar (Vilscek, 1966). Montessori'ye göre doğa kanunlarını anlamak bilimin temelidir. Çocuklar doğanın düzeni, uyumu ve güzelliğini anlamalı ve bundan mutluluk duymalıdır. Montessori Yönteminde çocuğun bireyselliği ön plandadır. Her çocuk, kendine özgü bir gelişime sahip bireysel bir kişiliktir. Montessori'ye göre çocuğun, bedensel, entelektüel ve duygusal potansiyeline tam anlamıyla ulaşması için özgürlüğe ihtiyacı vardır. Ama bu özgürlük, düzen ve özdisiplin yoluyla erişilecek bir özgürlüktür. Montessori Yönteminin amacı çocuğun potansiyelini zorlanmadan en üst seviyeye çıkarabilmesine yardımcı olmaktır (Oktay, 1987; Korkmaz, 2006; Vuslat ve Akyol, 2006). Montessori Yönteminin çocukların; hayat boyu öğrenme, bağımsızlık, tahammül, soğukkanlılık, düşünerek konuşma, öz güven, anlama, etkili karar alma, hoşgörü, açık fikirlilik ve sosyal işbirliği konularında pozitif katkıları olduğu araştırmacılar tarafından vurgulanmaktadır (Gleen, 2003; Faryadi, 2007).

AMAÇ

Montessori Metoduna yönelik eleştirilerin başında, çocuğun küçük gruplarla ilgisine çok fazla odaklandığı gelmektedir. Bu durumun çocukların etkileşimsizliklerinden dolayı sosyal becerilerini geliştirmekte geri kalmalarına sebep olduğuna inanılmaktadır (Gleen, 2003). Bu nedenle bu araştırmada okulöncesi dönemdeki çocukların Montessori Eğitimi alıp alma durumlarına

göre sosyal becerilerinin (sosyal işbirliği, sosyal etkileşim, sosyal bağımsızlık) farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir.

YÖNTEM

Montessori eğitimi alan ve almayan anaokulu öğrencilerinin sosyal becerilerinin incelendiği bu çalışmada var olan durumu var olduğu şekliyle betimlemeye çalışan genel tarama modeli kullanılmıştır. Bu araştırmanın katılımcıları, 2007–2008 yıllarında Selçuk Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi İhsan Doğramacı Uygulama Anaokulunda eğitim gören anaokulu öğrencilerinden oluşmaktadır. Araştırmaya, 62'si Montessori eğitimi alan ve 60'ı normal müfredata uygun eğitim alan toplam 122 öğrenci katılmıştır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmaya katılan çocukların sosyal beceri ve problem davranışlarını belirlemek için Merrell (1994) tarafından geliştirilen "Anasınıfı ve Anaokulu Davranış Ölçeği" kullanılmıştır.

Anasınıfı ve Anaokulu Davranış Ölçeği

Orijinali 76 madde olarak hazırlanan ölçek, yapılan faktör analizi ve kapsam geçerliliğinin sağlanabilmesi amacıyla başvuru uzman görüşleri doğrultusunda yeniden değerlendirilmiş ve son şekli verilmiştir. Bununla birlikte orijinaliyle benzer sonuçlar verdiği için herhangi bir madde atılmamış, orijinaliyle bozulmadan kullanılmıştır. Veri toplama aracı, anasınıfı ve anaokulu çocukların sosyal becerileri ile problem davranışını belirlemeye yönelik 2 boyut ve 76 likert tipi soru maddesinden oluşmaktadır. Sosyal beceriler; sosyal işbirliği, sosyal etkileşim ve sosyal bağımsızlık olarak 3 alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçekte yer alan ifadelerden 42'si çocuğun problem davranışını 34'ü de sosyal becerilerini tanımlamaya yöneliktir. Öğretmenler ölçekte yer alan her bir maddeye ilişkin tutumlarını; “hiç katılmıyorum”, “katılmıyorum” “kararsızım”, “katılıyorum” ve “tamamen katılıyorum” kategorilerinden birisini işaretleyerek belirtmişlerdir. Öğretmenler ölçekte yer alan maddelere 1–5 arası puan vermektedir. Sosyal beceriler boyutundan elde edilen yüksek puanlar, çocukların sosyal beceriler yönünden gelişmiş olduğunu problem davranış boyutundan elde edilen yüksek puanlar ise problem davranışı gösterme oranının yüksek olduğunu ifade etmektedir. Ölçek, öğretmenlerin çocuklar ile ilgili deneyimlerini dikkate alarak onları değerlendirmeleri ve sosyal becerileri ve problem davranışını tanımlamaları süreçlerini içermektedir. Ölçeğin yapı geçerliliğinin sağlanabilmesi için faktör analizi (Principal Component Analysis) yapılmıştır. Ölçeğin sosyal beceriler boyutuna ait 3 faktörü ölçmeye yönelik toplam varyansı açıklama oranı % 74.34, Cronbach Alfa Güvenirlik Katsayısı ise 0.98'dir. Maddelerin faktör yükleri .55 ile .88 arasında değişmektedir. Ölçeğin sosyal işbirliği alt boyutu Cronbach Alfa kat sayısı .97 sosyal etkileşim alt boyutu Cronbach Alfa kat sayısı .95, sosyal bağımsızlık alt boyutu Cronbach Alfa kat sayısı ise .95'dir.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmada kullanılan “Anasınıfı ve Anaokulu Davranış Ölçeği” sınıf öğretmeni tarafından her öğrenci için ayrı ayrı doldurulmuştur. Öğretmenin bu ölçeği doldururken en az bir eğitim öğretim dönemi bu çocuklarla çalışmasına dikkat edilmiştir. En son olarak çocukların öğretmenleri tarafından doldurulan sosyal becerilere yönelik oranlamaları alt boyutlara göre ayrı ayrı toplanarak elde edilen puanlar SPSS 13.0 programı kullanılarak, t testi ile analiz edilmiştir.

BULGULAR

Araştırmadan elde edilen sonuçlar aşağıda sunulmuştur. Montessori eğitimi alan ve almayan çocukların sosyal beceriler alt boyutları puan ortalamaları arasındaki farkın önem kontrolü t testi ile yapılmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Sosyal Beceri Puanları

Sosyal Beceriler	Öğrenci Grubu	N	\bar{x}	ss	t	p
Sosyal Beceriler Toplam	Montessori Grubu	62	145,85	18,885	3,350	.001 P<.05
	Normal Grup	60	132,52	24,612		
Sosyal İşbirliği	Montessori Grubu	62	51,40	7,291	3,403	.001 P<.05
	Normal Grup	60	46,40	8,846		
Sosyal Etkileşim	Montessori Grubu	62	46,68	6,376	2,911	.004 P<.05
	Normal Grup	60	42,73	8,413		
Sosyal Bağımsızlık	Montessori Grubu	62	47,77	6,083	3,365	.001 P<.05
	Normal Grup	60	43,38	8,147		

Tablo 1’in değerleri incelendiğinde, Montessori Metodu ile eğitim alan anaokulu öğrencilerinin sosyal beceri ortalama puanları \bar{x} =145,85 iken Normal Müfredata göre eğitim alan anaokulu öğrencilerinin sosyal beceri ortalama puanları \bar{x} =132,52’dir. Ayrıca Montessori grubu ve normal grupların sosyal beceri puanları sosyal işbirliği, sosyal etkileşim ve sosyal bağımsızlık alt boyutlarında anlamlı düzeyde bir fark bulunduğu gözlenmektedir. Başka bir deyişle, Montessori Metodu ile eğitim alan anaokulu öğrencilerinin Sosyal İşbirliği (\bar{x} =51,40), Sosyal Etkileşim (\bar{x} =46,68) ve Sosyal Bağımsızlık (\bar{x} =47,77) puanları, Normal Müfredata göre eğitim alan anaokulu öğrencilerinin Sosyal İşbirliği (\bar{x} =46,60), Sosyal Etkileşim (\bar{x} =42,73) ve Sosyal Bağımsızlık (\bar{x} =43,38) puanlarından anlamlı düzeyde yüksektir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmadan elde edilen sonuçlar literatür ışığında tartışılmıştır. Araştırma sonucunda Montessori Metodu ile eğitim alan anaokulu öğrencileri ile Normal Müfredata göre eğitim alan anaokulu öğrencilerinin sosyal beceriler yönünden farklılaştığı görülmektedir. Montessori Metodunun çocukların sosyal becerilerine olan etkisini inceleyen diğer bazı çalışmalarda da benzer sonuçlara

ulaşmıştır. Örneğin, Lillard (2008) tarafından gerçekleştirilen bir çalışmada Montessori okuluna devam eden çocuklar ile geleneksel okullara devam eden çocukların sosyal ve akademik becerileri karşılaştırılmıştır. Çalışma Milwaukee’de yapılmış ve şehirdeki reşit olmayan çocukları kapsamıştır. Okula devam eden çocuklar kura yöntemi ile seçilmişlerdi. Kurayı kazanan ve Montessori Okuluna kaydını yaptıran çocuklar çalışma grubunu, kurayı kazanamayan ve bu nedenle geleneksel metotların kullanıldığı diğer okullara kaydını yaptıran çocuklar kontrol grubu oluşturmuştur. Çalışmanın sonuçlarına göre Montessori eğitimi alan çocukların geleneksel eğitim alan çocuklara göre daha iyi sosyal beceriler sergiledikleri sonucuna ulaşılmıştır. Yine, Glenn (2003) tarafından yapılan bir araştırmada yetişkinlikte Montessori eğitiminin etkileri değerlendirilmiştir. Araştırmanın örneklemini “Franciscan Montessori Early School”da okuyan öğrenciler oluşturmuştur. Araştırma sonuçlarına göre Montessori eğitiminin çocukların akademik ve sosyal gelişimlerinde olumlu etkiler yaptığı ortaya konulmuştur. Ayrıca Montessori eğitimi ile yetişen yetişkinler, Montessori eğitimi esnasında edindikleri tecrübelerin şuan ki akademik, kişisel ve sosyal gelişmişliklerinde pozitif katkıları olduğunu ifade etmişlerdir. Sonuç olarak, okulöncesi eğitim kurumlarında Montessori yönteminin uygulanması çocukların sosyal gelişmişliklerine pozitif anlamda katkı sağladığı söylenebilir. Bu sonuçlar doğrultusunda aşağıdaki öneriler geliştirilebilir:

1. Okulöncesi eğitim kurumlarında uygulanan müfredat, Montessori yöntemi de kullanılarak zenginleştirilebilir.
2. Okulöncesi öğretmenleri yapılacak seminer, konferans ve eğitimlerle Montessori yöntemi hakkında bilgilendirilebilir.
3. Bundan sonraki yapılacak çalışmalarda Montessori eğitiminin çocukların diğer gelişim alanlarına etkisi incelenebilir.

KAYNAKLAR

- Cartledge, G., ve Milburn, J.A. (1986). Teaching social skills to children: Innovative approaches (2nd ed.). Boston: Allyn and Bacon.
- Cartledge, G. ve Milburn, J. A. (1980) Teaching Social Skills to Children. Pergamon Press, USA.
- Faryadi, O. (2007). The Montessori Paradigm of Learning: So What? ED496081
- Glenn, C. M. (2003). The Longitudinal Assessment Study (LAS): Eighteen Year Follow-Up. Final Report. ED478792
- Hops, H. (1983), Children’s social competence and skill: Current research practices and future directions. Behavior Therapy, 14, 3 –18.
- Katz, L. ve McClellan, D.E. (1997). *Fostering children’s social competence: The teacher’s role*. National Association for Education of Young Children, USA.
- Korkmaz, E. (2006). Montessori Metodu / Eğitimde Bir Alternatif. Ankara: Alrı Yayıncılık.

- Lillard, A. (2008). Montessori Life: A Publication of the American Montessori Society, v20, n4, p20–25. EJ819577
- Merrell, K. W. (1994). Preschool and kindergarden behavior scales, test manual. ED 378210
- Merrell, K. W. ve Gimpel, G. A. (1998). Social Skills of Children and Adolescents. Conceptualization, Assessment, Treatment. London: Lawrence Erlbaum Associates Publishes.
- Oktay, A. (1987). Okul Öncesi Eğitimde Çağdaş Bir Yaklaşım: Montessori Yöntemi. Ya-Pa 5. Okul Öncesi Eğitimi ve Yaygınlaştırılması Semineri. Ya-Pa Yayınları, s.62–69, Antalya.
- Parker, J. G. ve Asher, S. R. (1987). Peer relations and later personal adjustment: Are low-accepted children at risk? Psychological Bulletin, 102(3), 357–389.
- Vilscek, E. (1966). Programs for the Pre-school Child. ED012684
- Vuslat, O. ve Akyol, K. A. (2006). Çocuk eğitiminde montessori yaklaşımı. Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt 15, Sayı I, s: 243–256
- Yıldızbaş, F. (2007). Okulöncesi dönemde 5–6 yaş grubu çocukların ebeveyn stillerinin ve sosyal uyum davranışları hakkındaki öğretmen görüşlerinin belirlenmesi. 1. Ulusal İlköğretim Kongresi, 15–16–17 Kasım, Ankara.
- Worzby, J.C ve O'Rourke, K. (1989). Elementary school counseling. A blueprint for today and tomorrow. West Kilgore Avenue. Accelerated Development Inc.